

איזהו נשך פרק המישי בבא מציעא

סא.

עין משפט
נר מצוה

ד א מיי פ"ד מהלכות
מלוה הלכה א ב:
ה ב מיי פ"א מהל'
שכירות הלכה ב סמג
לאוין קפא טוש"ע ח"מ
סי' שלט סעי' ב:

תורה אור השלם

1 לא תשיך לאחריך נשך
בסוף נשך אבל נשך כל
דבר אשר ישך.
דברים כג ב
2 לא תעשק שכיר עני
ואביון מאחריך או מגורך
אשר בארצך בשעריך:
דברים כד יד

א [מסדרין מג.].
ב [דוגמתו שם ובר"ה
לד.]. ג [ע"כ שייך לך
ס.]. ד [שמה שמה פ"ל
ט] ו[ע"כ חוס' זימא נב:
ד"ה שאת]. ו [כ"ל דהא
דקרקע גדלי"ת. מהר"ם
ועין רש"ל ועין בספר כ"י,
ו [ע"כ חוס' סוכה ל: ד"ה
וקרקע]. ח [פתחו חוס'
בלשון וא"ת ולא כמנו שם
מיוון ועין רש"ל וכן דקדק
המהרש"א בחוס' פסחים
לו: ד"ה אול"א ועין זה
מא"י בחוס' סוטה לג. ד"ה
וענית ובזבחים ה. ד"ה ה
ושם ז: ד"ה מה עוד שם
מא"י ד"ה ואמי עוד שם עט.
ד"ה אמרו ושם קטו: סד"ה
אומ"א וביצ"ד מב: ד"ה
שוקף ושם פא. ד"ה ממא"י
ובזבחים ט: ד"ה און ושם
ז: סד"ה מא"י ושם לו: ד"ה
מה ושם סב. ד"ה צמילוא"ס
ושם נג: ד"ה ירו ובזבחים
יב. ד"ה מה עוד שם: ד"ה
מלאך].

הגהות הב"ח

א) גמ' ואלך לא תתן
במרבית דקאמרת:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה גזירה וכו'
וא"ת קרא למה לי. עין
דמ"ד ד' ג ע"א ברין ד"ה
לגזור נדר ונע"ע מלי"מ
פ"ד מהל' מלוה וכו' ה"א
ד"ה גרמין בפ"ק].

הגהות הגר"א

א) תוס' ד"ה אס. וי"ל
למדרש כו'. י"ב ובש"ס
חולק:

רביה כספא מנין. שעובר אף בלאו שני של רביה: פ"ל בלוה נשך כסף. אס אינו ענין לגופו לחייבו על לאו של נשך שהרי כבר נאמר בראש המקרא לא תשיך ובסופו נאמר כל דבר אשר ישך תנהו ענין לרביה כסף והשתא דשמעינן מלא תשיך צין כסף וצין אוכל אייתרו מרזייהו נשך כסף ונשך אוכל לחייב את הלוה על לאו של רביה על שניהו: און לי. שעובר על שני לאוין צין כסף וצין באוכל אלא ליה: רבינא אמר לא נשך באוכל ולא רביה כסף צריכי קרא. למיגמר במלוה מן הלוה דגופו כתיבי כדמפרש ואזיל: דקאמרת. נשך קאי אכסף ומרביה אאוכל: והא סנה נאמר נאמר קאמר. ומגזרה שיה נפקא ליה והיכי פליג אמורא אמתנא ואמר דמגופיה יליף: הכי קאמר סנה אינו לא נאמר קרא. בדרך הנשמע לשניהו אע"פ כן הייתי לומדו בגזירה שיה והשתא גזירה שיה לא צריך להכי: למה לי לאו ברביה לאו בגול כו'. ילמדו זה מזה שצולן חקרין ממון שמחסק את חזירו: דאפילו בלוה אסר רחמנא. וגור עליו שלא יתנו ואיכא למימר חידוש הוא שמדשה תורה בזו ולא שאסר לחסר את חזירו בדרך אחרת דהא אזכרת ליה לאו משום דמחסק הוא: מה להניך דלא מדעתי. אונאה לא ידעי ביה גזל על כרחיה שקל: סאמר בדרך מקח וממכר. תאמר באונאה שמהלך דרך מקח וממכר יש בני אלס שצריכין לחפך וקויין ציורת משווי: לא לכסוב בגול וסיסי מהנך. דכי פרכת מה לרביה שכן חידוש תאמר בגול אונאה תוכיח מה לאונאה שכן לא ידע דמחיל תאמר בגול דידע ואיכא למימר דמיאש ומחיל רביה תוכיח וחזר הדין הלך השוה שבהן שמחסקו ממון אף אני אציא גול: לכוזש שכי. דלא מטא לידיה ולא מחסק ליה: ובעניינא

אם אינו ענין לנשך כסף שהרי כבר נאמר ולא תשיך לאחריך נשך כסף ונאמר נשך בלוה ונאמר נשך בלוה לא חלקת בו בין בכסף בין באוכל בין בנשך בין ברביה אף נשך האמור במלוה לא תחלוך בו בין בכסף בין באוכל בין בנשך בין ברביה מנין לרבות כל דבר ת"ל ונשך כל דבר אשר ישך רבינא אמר לא נשך באוכל ולא רביה כסף צריכי קרא דאי כתיב את כסףך לא תתן לו בנשך ואכלך ב) במרבית דקאמרת השתא דכתיב את כסףך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך קרי ביה הכי את כסףך לא תתן לו בנשך ובמרבית לא תתן אכלך והא תנא נאמר נאמר קאמר הכי קאמר אילו לא נאמר קרא הייתי אומר גזירה שיה עבשיו שנאמר קרא ג"ש לא צריך אלא גזירה שיה למה לי לנשך כל דבר אשר ישך דלא כתב במלוה אמר רבא למה לי דכתב רחמנא לאו ברביה לאו בגול לאו באונאה צריכי דאי כתב רחמנא לאו ברביה משום דחידוש הוא דאפילו בלוה אסרה רחמנא ואי כתב רחמנא לאו בגול משום דבעל כרחיה אבל אונאה אימא לא ואי כתב רחמנא לאו באונאה משום דלא ידע דמחיל חדא מחדא לא אתיא תיתי חדא מתרתי הי תיתי לא לכתוב רחמנא לאו ברביה ותיתי מהנך מה להנך שלא מדעת תאמר ברביה דמדעתי לא לכתוב רחמנא לאו באונאה ותיתי מהנך מה להנך שכן אין דרך מקח וממכר בכך אלא לא לכתוב רחמנא לאו בגול ותיתי מהנך דמאי פרכת מה לרביה שכן חידוש אונאה ידע ומחיל רביה תוכיח וחזר הדין לא ראי זה בראי זה ולא ראי זה הצד השוה שבהן שכן גוולו אף אני אציא גול אמרי הכי נמי אלא בגול למה לי לכוזש שכר שכיר כובש שכר שכיר בהדיא כתיב ביה² לא תעשוק שכיר עני ואביון ילעבור עליו בשני לאוין ולקומה ברביה ואונאה ולעבור עליו בשני לאוין דבר הלמד מעניינו וכו' ובעניינא

דאז על כרחך אמרת הכי והא דאמר בפרק הוילאו לו (יומא דף נב. ושם ד"ה שאת) ה' מקראות אין להם הכרע שאת ארור ממר משוקדים וקס ולא אמר דקאי אלעיל ואלרע היינו משום דהכא כיון דקאי על כרחך נשך אכספך אמרת ה"ה ארביה וכו' דקאי רביה אאוכל כמו כן נשך קאי אאוכל וכן תמננה כן אכל הנך חמס דלמא לא קיימי אלא אלעיל לבד או אלרע וא"ת התניא פרק שני דבזבחים (דף נד.) ולקח הכהן מן הדם באצבעו ונתן קבל או זרק בשמאל פסול ור"ש סבר קבל בשמאל כשר ואמר אבוי טעם דר"ש דסבר דקרא דאצבעו דמשמע ימין לא קאי אלא אונתן דלאחריו ולא אולקח דלפניו ולמנא קמא קאי אתרזייהו והשתא מאי שגא מהנך ה' דאין להם הכרע וי"ל דהתם פשטיה דקרא משמע דקאי אולקח מ"מ סבר מנא קמא דקאי נמי אונתן דכתיב קרא אחרניא ולקח מדם הפר ונתן על קרנות המזבח באצבעו דהתם קאי אצבע אנתניה וילמד סתום מן המפורש והיינו נמי טעמא דר"ש: **גזירה** שיה א צריך. ווא"ת קרא למה לי וי"ל דאין שום אריכות לשון כסףך אלא שסמך נשך ומרביה זה לזה: **אמר** הכי נמי. וא"ת והא אין מזהירין מן הדין וי"ל דגול לאו הניתיק לעשה הוא כדאמרין פרק שילות הקן (חולין קמא.) ומטעם דאין מזהירין מן הדין הוה מני למימר לעיל דלא ילפי מהדדי אלא דעדיפא קאמר דאפילו מדינא לא אתי: **א"ל** לאו דנז"א אמה א צי בבוש שבר שכיר. וא"ת ולוקמיה בגול גופיה וצול עבדים דלא אתי מרביה ואונאה דאין אונאה לעבדים דקאמרי לעיל (דף נז.) דהא קרקע אינה נגזלת אינו מן המקרא"ה אלא משום דאי אפשר לזוה ממקומה אכל עבדי דניידי אע"ג דהוקשו לקרקעות יעבור בלא תגזלו: **לעבור** ע"י בשני לאוין. וא"ת ולוקמיה בגול גופיה ולעבור עליו בשני לאוין וי"ל משום דלא לקי אלאו דגול משום דיתיק לעשה אכל כי מוקמינן אכובש שכר שכיר בלאוין ענין לקי שפיר וא"ת לקמן בהמקבל (דף קא.) אמרינן דגול הכנעני מותר ודריש רעך ולא כנעני וצריכי דאי כתב גול דלא טרח פירוש דשמא נפלו צירושה או מציאה או מתנה אכל שכר דטרח כנעני נמי אסור והשתא הא מוקמינן הכא האי לא תעשוק את רעך ולא תגזול כולה קרא צעשוק שכר שכיר וי"ל דדריש מדמסיך רעך ללא תגזול ואפקה בלשון גזילה למימר דגול הכנעני שרי וא"ת והיכי ס"ד למימר דגול הכנעני אסור דאצטרך קרא למעוטי הלך בישראל גופיה לא ידענא גול אלא מרביה ואונאה ורביה שרי בכנעני דכתיב לנכרי תשיך ואונאה נמי דכתיב עמיתך ודרשינן לעיל (דף טז.) עם שאתך בתורה [ובזבחים] וי"ל דהוה אסרינן גול הכנעני מואכלת את כל העמים דדרשינן מהתם בהגזול בתרא (בי"ק דף קיג.) שגול הכנעני אסור דדוקא בזמן שהם מסורים צידך שרי קרא:

שחולה